

НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНЕ ПРОГРАМУВАННЯ У ЗАГРОЗАХ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

Проаналізовано можливості та технологію нейролінгвістичного програмування вразливих груп суспільства у контексті створення загроз національній безпеці України. Показано необхідності інтенсивного проведення заходів із мінімізації можливостей застосування інформаційно-маніпулятивних технологій щодо громадян України

Ключові слова: *нейролінгвістичне програмування, національна безпека, інформаційно-маніпулятивні технології.*

Постановка проблеми. Нині дедалі більшої уваги у питаннях забезпечення національної безпеки заслуговує програмування та прогнозування, що становлять комплекс ієрархічно підпорядкованих цілей, важливих для розвитку національного господарства, і засобів їх досягнення. Зокрема, особливо актуальним стає дослідження можливостей нейролінгвістичного програмування.

У кінці ХХ на початку ХХІ століття Україна розгубила значну частину своїх конкурентних переваг, що негативно відобразилося на стані її національної безпеки. Так, був вибраний не найкращий варіант побудови економіки. Реформи, засновані на хибній ідеології, призвели до ігнорування завдань розвитку реальної економіки країни, її інфраструктури, зниження ролі держави у визначенні завдань соціально-економічного розвитку країни. За таких умов особливо важливим стає питання забезпечення національної безпеки країни.

Нині у світі спостерігається стрімкий розвиток науки, техніки і технологій. Зокрема, вагомі досягнення у галузі нейролінгвістичного програмування вимальовують перспективу формування маніпулятивних і маніпульованих суспільств.

Нейролінгвістичне програмування дедалі ширше застосовується у різних сферах діяльності, пов'язаних із можливістю впливу на психічний стан індивідів, груп і громад, їх свідомість, психологію поведінки. Як одна із сучасних технологій маніпулятивного інформаційно-психологічного впливу, нейролінгвістичне програмування дозволяє спонукати свідомість і поведінку громадян до певної діяльності або бездіяльності, що може створювати загрози національній безпеці.

Стан дослідження. Питанням вивчення унікальних технологій впливу на суспільство, своєрідних поглядів на комунікацію і психічну налаштованість людини присвячені праці Д. Гріндера, Ф. Бендлера,

В. Сатіра, М. Еріксона [1; 3; 8; 10; 13; 14]. Будучи однією із форм інформаційно-комунікативних технологій, нейролінгвістичне програмування часто застосовується у соціальній роботі з гармонізації духовного світу людини, трансформації та переформування особистості, а також у практичних цілях як система спеціальних психотренінгів [6; 7; 11; 12]. Останнім часом здійснюються спроби використання маніпулятивного характеру нейролінгвістичного програмування для прихованого соціального управління свідомістю, для впливу на мислення, його переформування на комунікації в суспільстві з метою підготовки та створення певних загроз національній безпеці країни [4; 5]. З уваги на це актуальним є вдосконалення техніки нейролінгвістичного програмування та його впливу на свідомість особистості.

Мета статті – розглянути можливість використання нейролінгвістичного програмування громадян у контексті створення загроз національній безпеці.

Виклад основних положень. З великої кількості інформаційно-психологічних методів у практичній діяльності широко застосовується сугестивна психотерапія, групова, поведінкова, сімейна, ігрова, раціональна психотерапія та нейролінгвістичне програмування.

Зараз нейролінгвістичне програмування широко застосовується у роботах із гармонізації духовного світу людини, трансформації і переформування особистості з допомогою мовних стратегій. Найчастіше нейролінгвістичне програмування використовують у практичних цілях як систему спеціальних психотренінгів. У цьому аспекті нейролінгвістичне програмування наближається до групової терапії.

Нейролінгвістичне програмування (НЛП) є унікальною технологією впливу на людей, їх комунікацію і розвиток. Предметом НЛП є «мови», які використовуються для взаємодії як відображення внутрішніх програм, що задані на рівні нейронних зв'язків, аналізу різних способів отримання інформації про світ і реагування на них окремих людей.

У межах нейролінгвістичного програмування використовуються три техніки: «змах», «вибух» і «метафора». Основною та найпопулярнішою технікою вважається «рефреймінг», тобто переформування особистості, надання їй нової заданої форми [2; 9]. В основі рефреймінгу є такі базові положення нейролінгвістичного програмування:

– будь-який симптом, будь-яка реакція або поведінка людини мають захисний характер і тому корисні; шкідливими вони можуть уважатись тільки тоді, коли використовуються в невідповідному контексті;

– у кожної людини є своя суб'єктивна модель світу, яку можна змінити;

– кожна людина має приховані ресурси, що дозволяють змінити і суб'єктивне сприйняття, і суб'єктивний досвід, і суб'єктивну модель світу.

Рефреймінг найчастіше здійснюється в декілька етапів:

– визначення симптомів (визначення поведінки або реакції, яка потребує зміни);

– пацієнтові пропонується зробити своєрідне «розщеплення» себе на частини (здорову і патологічну, представлену симптомом) і вступити в контакт із частиною, що відповідає за формування і вияв симптому, осмислити механізм його виникнення;

– виробляється відділення симптому від первісного мотиву чи наміру;

– виявлення нової частини, здатної задовольнити цей намір іншими шляхами з «постановкою якоря» (асоціативного зв'язку між подіями або думками);

– формування згоди усього «Я» на новий зв'язок.

Техніки НЛП широко використовуються у психологічному консультуванні й психотерапії особистості, яка відчуває різні труднощі, зокрема: труднощі у спілкуванні, апатію, невпевненість, стреси, фобії, шкідливі звички тощо.

НЛП – це витончений інструмент, який дає змогу швидко отримати інформацію про бажаний і похідний стан клієнта і відповідно до цього гнучко підібрати найбільш дієву техніку для досягнення необхідного результату.

НЛП популярне саме тому, що засноване на численних, доволі конкретних техніках і технологіях, що часто пов'язані з активізацією таких методик, як «якірування», «змах», «віддзеркалювання», «лінія життя», «кришталеві кулі», «коло досконалості», «інший «Я», «остання крапля» тощо. Цінним є те, що кожна з цих процедур має свої конкретні цілі і вельми докладно описана в доступній літературі.

Для подальшого вирішення завдання необхідно уточнити поняття «модальності» – як найбільш типового і характерного для індивіда способу сприйняття і відображення навколишньої реальності.

Щоб обрати найбільш ефективну стратегію задля маніпулювання конкретною особистістю, необхідно установити її репрезентативну систему (провідну модальність і субмодальність), рапорт із партнером, згодом виявити причини його неспокою, невпевненості та сумнівів.

Можна використовувати таку схему:

– визначити вислови (зовнішній ключ), які показують, що клієнт переживає небажаний стан, тобто провести калібровку;

– закріпити цей стан «якорем» (під «якорем» розуміються певні слова, аудіо- чи візуальні ряди, тощо, які цілеспрямовано пов'язуються

з певними суб'єктивними переживаннями, щоб мати змогу через певний проміжок часу знову викликати ці стани або стабілізувати їх);

- попросити клієнта подумки повернутися до минулого, коли він переживав ті самі почуття;
- із розповіді клієнта виділити деталі, які стосуються його стану;
- повернути клієнта у сьогодення, потурбуватися про його комфортність і безпеку.

Створивши позитивний емоційний стан, слід обрати техніку для його закріплення чи для переформування минулого негативного досвіду (наприклад, рефреймінг). Хоча оволодіти техніками і технологіями НЛП може кожна чуттєва, зацікавлена та уважна людина, його використання потребує кваліфікованої підготовки і великого почуття відповідальності.

Отож, велике значення має безпосередній цілеспрямований психологічний вплив на особу. Серед різних способів подібного впливу нейролінгвістичному програмуванню належить важлива роль, оскільки, окрім простого впливу на комунікативний процес «соціальний працівник – клієнт», воно тісно пов'язане з іншими формами активного впливу на особистість. Важливим також є те, що вплив НЛП на свідомість особистості є малопомітним для особи, що до якої він використовується. Це особливо важливо під час роботи з певними категоріями громадян.

Останнім часом деякі спецслужби, які зацікавлені у політичній, економічній та соціальній дестабілізації України, вмело підбирають і використовують вразливі категорії громадян, на яких за допомогою можливостей нейролінгвістичного програмування впливають відповідним чином, скеровуючи їх свідомість і діяльність у вигідне для своїх цілей русло. Маніпулювання свідомістю людей відбувається так, що об'єкт не усвідомлює факт впливу. За таких умов Україна постає типовим об'єктом зовнішніх руйнівних інформаційно-психологічних впливів, спрямованих проти національної єдності, мови, релігії, культури та територіальної цілісності.

Висновок. З метою запобігання загроз національній безпеці України слід інтенсивно проводити заходи щодо мінімізації можливостей застосування маніпулятивних технологій інформаційно-психологічного впливу – нейролінгвістичного програмування – на громадян. Для цього слід приділяти більшу увагу проблемам нормативно-правового регулювання та державного управління інформаційно-психологічною безпекою країни.

1. Бендлер Річард Рефреймінг: орієнтація особистості з допомогою мовних стратегій / Р. Бендлер, Д. Гріндер. – Воронеж: НПО «модек», 1995. – 256 с.

2. Бендлер Річард. Використайте свій мозок для зміни. Нейролінгвістичне програмування / Р. Бендлер. – СПб.: Ювента, 1994. – 168 с.
3. Більовський І. Роль інформаційно-психологічного впливу в інформаційній боротьбі / І. Більовський, В. Кулажський, В. Козачок // Соціальна психологія. – 2006. – № 115. – С. 162–170.
4. Буравльов Є. Ризиками потрібно управляти / Є. Буравльов // Урядовий кур'єр. – № 32. – 12.02.2010. – С. 18.
5. Бурьяк А. Национальная безопасность. Отрывки / А. Бурьяк [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bourgiac.narod.ru>.
6. Гагин Т.В. Модели НЛП в работе психолога / Т.В. Гагин. – М.: Психотерапия, 2009. – 167 с.
7. Гиндак Е.С. Психотерапия каждому / Е.С. Гиндак. – Миргород: ООО «Издательство «Миргород», 2010. – 374 с.
8. Горбулін В.П. Актуальні проблеми системного забезпечення інформаційної безпеки України / В.П. Горбулін, М.М. Биченок, П.М. Копка // Форми та методи забезпечення інформаційної безпеки держави: тези доп. на міжнар. наук.-практ. конф. (26 травня 2008 р.). – К.: Нац. Академія СБ України, 2008. – С. 79–85.
9. Грачев Г.В. Манипулирование личностью: организация, способы и технологии информационно-психологического воздействия / Г.В. Грачев, И.К. Мельник. – М.: ИФ РАН, 1999. – С. 67–72
10. Гулевич В. Технології розкладання / В. Гулевич. – К.: Основи, 2009. – 273 с.
11. Ділтс Роберт. Зміна переконань. Психотехнології рівня НЛП-МАЙСТЕР/ Р. Ділтс, Т. Халбом, С. Сміт. – М.: Незалежна асоціація психологів-практиків, 1997. – 192с.
12. Дэркс Л. Сущность НЛП. Ключи к личностному развитию / Л. Дэркс, Я. Холландер. – Спб.: КСП+, 2000. – 704 с. – С. 108–109.
13. Каландаров К.Х. Управление общественным сознанием. Роль коммуникативных процессов / К.Х. Каландаров // Куб [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.koob.ru.
14. Коваль З.В. Окремі управлінські аспекти інформаційно-психологічної безпеки України / З.В. Коваль // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ; [голов. ред. М.М. Іжа]. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 2(42). – С. 43–46.

Сибирная Р.И., Сибирный А.В., Хомив О.В. Нейролингвистическое программирование как угроза национальной безопасности

Проанализированы возможности и технологии нейролингвистического программирования уязвимых групп общества в контексте создания угроз национальной безопасности Украины. Показана необходимость интенсивного проведения мероприятий по минимизации возможностей применения информационно-манипулятивных технологий в отношении граждан Украины.

Ключевые слова: *нейролингвистическое программирование, национальная безопасность, информационно-манипулятивные технологии.*

Sybirna R.I., Sybirnyi A.V., Khomiv O.V. Neurolinguistic Programming in National Security Threats

Vulnerable society groups neurolinguistic programming possibilities and technology in the context of threats to national security of Ukraine. The necessity of intensive interventions to minimize the possibilities of information and manipulation technologies on citizens of Ukraine is shown.

Key words: *Neurolinguistic programming, national security information, manipulative techniques.*

УДК 613.8.:371.71

Ю.Р. Сурмяк, Л.Г. Кудрик

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ
КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ
ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Вивчаються проблеми формування культури здоров'я особистості як складової національної безпеки. Особлива увага приділяється психологічним аспектам формування культури здоров'я, обґрунтуванню психологічної моделі культури здоров'я дітей і молоді – майбутнього нації – і способів її реалізації.

Ключові слова: *культура здоров'я, психологічна модель культури здоров'я, психологічні аспекти, особистість, діти і молодь, національна безпека.*

Постановка проблеми. Останнім часом світова наука розглядає проблему здоров'я як одну з глобальних, вирішення яких обумовлює не тільки кількісні і якісні характеристики його майбутнього розвитку, а й подальше існування людини як біологічного виду. З другої половини ХХ ст. вчені забили на сполох у зв'язку з різким підвищенням показників захворюваності та смертності населення планети. 2000 року Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) проголосила глобальну стратегію «Здоров'я для всіх», яка містила завдання, спрямовані на попередження загроз здоров'ю. Міжнародною спільнотою визначено систему заходів, що у загальносвітовий науковий лексикон увійшли під назвою «Заохочення до здоров'я, сприяння здоров'ю, формування пропаганди здоров'я».

Здорові громадяни є важливою умовою розвитку будь-якої держави. Проте стан здоров'я українців, особливо дітей і молоді, постійно погіршується. Українці – найбільш хворий народ Європи. У більшості регіонів України смертність переважає народжуваність. Зростає рівень